

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ
Odbor zkoumání totalitních režimů

Praha 6. května 2013

Zpráva ze zahraniční služební cesty

Datum: 16. 4. – 1. 5. 2013

Místo: USA

Projekt: Paměť a dějiny totalitních režimů

Účel:

- Účast na mezinárodní konferenci The Soviet Gulag: New Research and New Interpretations, Georgetown University, Washington DC (25.4. – 27.4), s přednáškou „Czechoslovak Jewish Refugees from Nazism in the Gulag“
- Utržidění zbývajícího archivu Olgy Hrubé v New Yorku a pomoc s organizací jeho převozu do ČR.
- Setkání s partnery z Oddělení orální historie Muzea Holokaustu ve Washingtonu nad společným projektem, bádání v jejich archivu.
- Výzkum v archivu Joint a Center for Jewish history YIWO ohledně Čechoslováků v gulagu

Č.j.: USTR 150/2013

Průběh Služební cesty:

16.4. Odlet z Prahy

17.4. NY Setkání s Olgou Hrubou, třídění pozůstalosti Blahoslava Hrubého. Převzetí vzpomínek Sarah Weinbergerové. Přes předchozí dohodu z roku 2011 i 2012 si paní Hrubá ponechala několik dní na rozmyšlenou, komu archiv věnuje.

Opětovné otevření diskuse která instituce nejlépe zajistí uchování těchto dokumentů. (V minulosti se pokusili získat dokumenty Prečan, Žáček, Paleček, Gruntorád a Dubovický).

18. 4. NY Práce v archivu JOINT - American Jewish Joint Distribution Committee

- Vyhledávání dokumentů k osudům pamětníka Eugena Liebermana a jeho bratra Hermana – vězňů nacistických koncentračních táborů a táborů Gulagu, kteří spolupracovali s JOINT.

- Vyhledávání dokumentů k československým židům deportovaným během akce Nisko v říjnu 1939. Nalezené materiály budou sdíleny s předním odborníkem na Nisko a spolupracovníkem Skupiny orální historie (SOH) Mečislavem Borákem.

- Dohoda o poskytnutí dalších materiálů z archivu JOINT v elektronické podobě.

19. 4. NY Práce v archivu Leo Beack Institute a YIVO-institute for Jewish Research

Vyhledávání dokumentů a vzpomínek čs. židů vězněných v období II. Světové války v Gulagu + dohoda o zaslání rozhovoru s Isidorem Friedmanem – vězněm Gulagu a vojákem čs. armádního sboru v SSSR.

V nočních hodinách cesta autobusem do Washingtonu DC

20. - 21. 4. DC Příprava na přednášku a práci v archivech USHMM, návštěva Alice Masters jedné z „Wintonových dětí“, návštěva pamětníka Harry Fainberga.

22.-24. DC Práce v USHMM.

- setkání s vedením Oddělení orální historie: diskuse nad společným projektem natáčení nežidovských pamětníků holocaustu v ČR, dohoda o předání zbytku kopií do archivu ÚSTR (první polovina předána počátkem dubna 2013). Diskuse nad tím, proč ze strany USHMM nedošlo k naplnění dohody o výměně nahrávek pamětníků romského holocaustu a nereagování na maily. Ze strany USHMM bylo podáno vysvětlení (personálního charakteru) a byla zdůrazněna ochota k výměně nahrávek pamětníků.

- Výzkum v archivu zaměřený na Akci Nisko a další židovské pamětníky Gulagu.

- Setkání s koordinátorem programu akvizic ze zemí bývalého sovětského bloku Vadimem Altskanem. Představení výzkumného tématu SOH „Českoslovenští židé v Gulagu“. Představení výsledků bádání SOH v ukrajinských archivech a diskuse o spolupráci. (Vadim Altskan třikrát navštívil Oblastní archiv v Užhorodě a vždy zde osobně jednal s místním ředitelem o získání kopií materiálů, které se mu však nepodařilo získat. V. Altskan byl velmi překvapen a stojí o bližší spolupráci, vzhledem k tomu, že SOH se během několika návštěv podařil přístup i kopírování archiválií vyjednat. V. Altskan zároveň poskytl cenné informace k ostatním archivům na Ukrajině a jejich archivní pomůcky).

25. – 27. 4. DC Účast na konferenci a workshopu „The Soviet Gulag: New Research and New Interpretations“ na Georgetownské univerzitě. Příspěvek „Czechoslovak Jewish Refugees from Nazism in the Gulag“. Prezentace projektu SOH. Prezentace výstupů SOH ke Gulagu. Příslib recenze publikace ÚSTR „Echo Gulagu“ ze strany O. Cook – profesorky Ruské literatury na Georgetownu. Dohoda s Fund for American Studies na komentované prohlídce USTR spojené s debatou pro studenty FAS během letního semináře v Praze.

28. 4. DC Krátký rozhovor s Ionem Utleyim, synem britské komunistky Fredy Utley a Rusa Arcadije Berdičevského, který byl během jejich pobytu v Moskvě v roce 1937 zatčen a později zastřelen na Vorkutě, jak se Ion dozvěděl během cesty do Vorkuty v r. 2004. Převzetí dokumentů a fotografií.

Ve večerních hodinách cesta do New Yorku

29. 4. NY Třídění pozůstalosti, doplnění rozhovoru a jednání s Olgou Hrubou, která se dostala do neřešitelné situace tím, že soukromý archiv slíbila více lidem. Na můj návrh jsme se dohodli na následujícím řešení: Výběr z pozůstalosti B. Hrubého (korespondence s J. Masarykem a dalšími členy exilové vlády v Londýně, dokumenty o jeho pomoci uprchlíkům z okupovaného Československa atd.), část pozůstalosti Alice Masarykové, apod.) převez Adam Hradílek do Prahy. ÚSTR jej zdigitalizuje a originální dokumenty předá řediteli Národního archivu, který uzavře s O. Hrubou smlouvu o darování archiválií a převozu zbytku dokumentů z NY do Prahy. Digitální kopie se následně předají institucím, kterým Olga Hrubá v minulosti slíbila část pozůstalosti.

30. Odlet do Prahy

Adam Hradílek